

**Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan het Sint-
Teunisplein te Zoersel (fase 1)**

Julie Van Roy

**Tienen, 2022
Studiebureau Archeologie bv**

3.1 Administratieve gegevens

37

Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan het Sint-Teunisplein te Zoersel

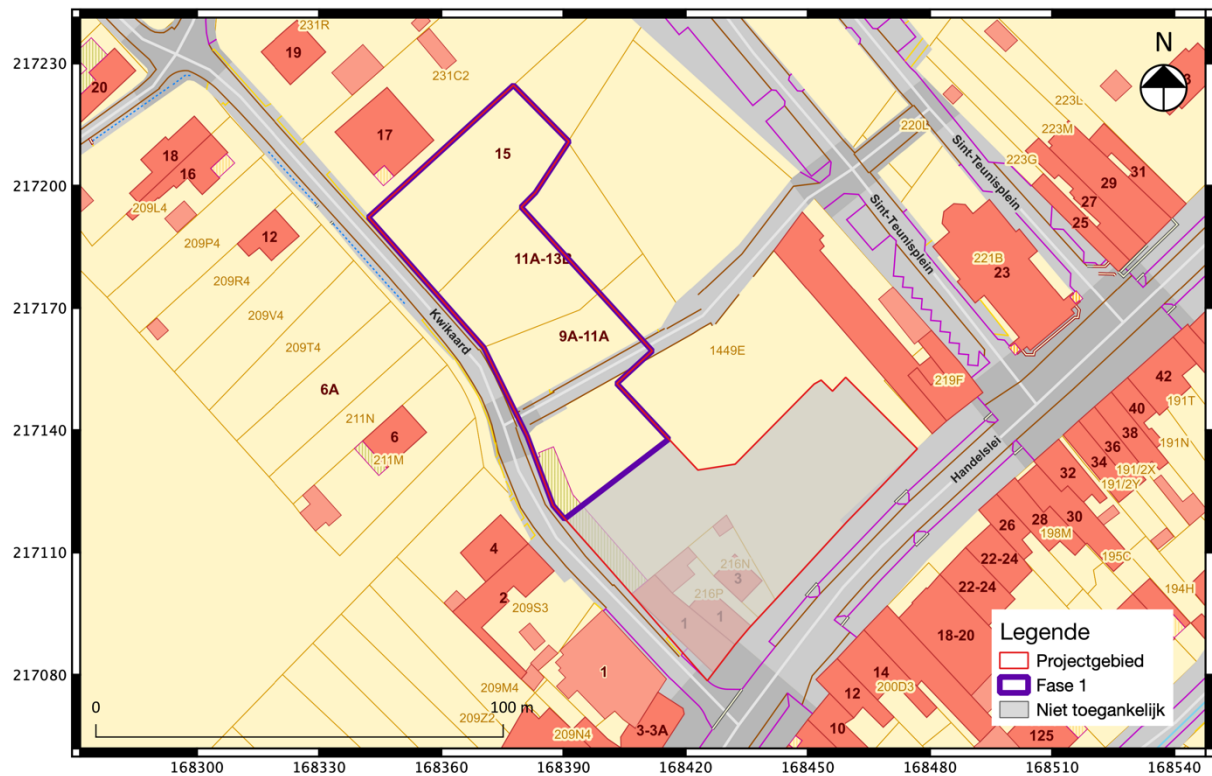

Fig. 3.1: Uittreksel uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied (©CADGIS).

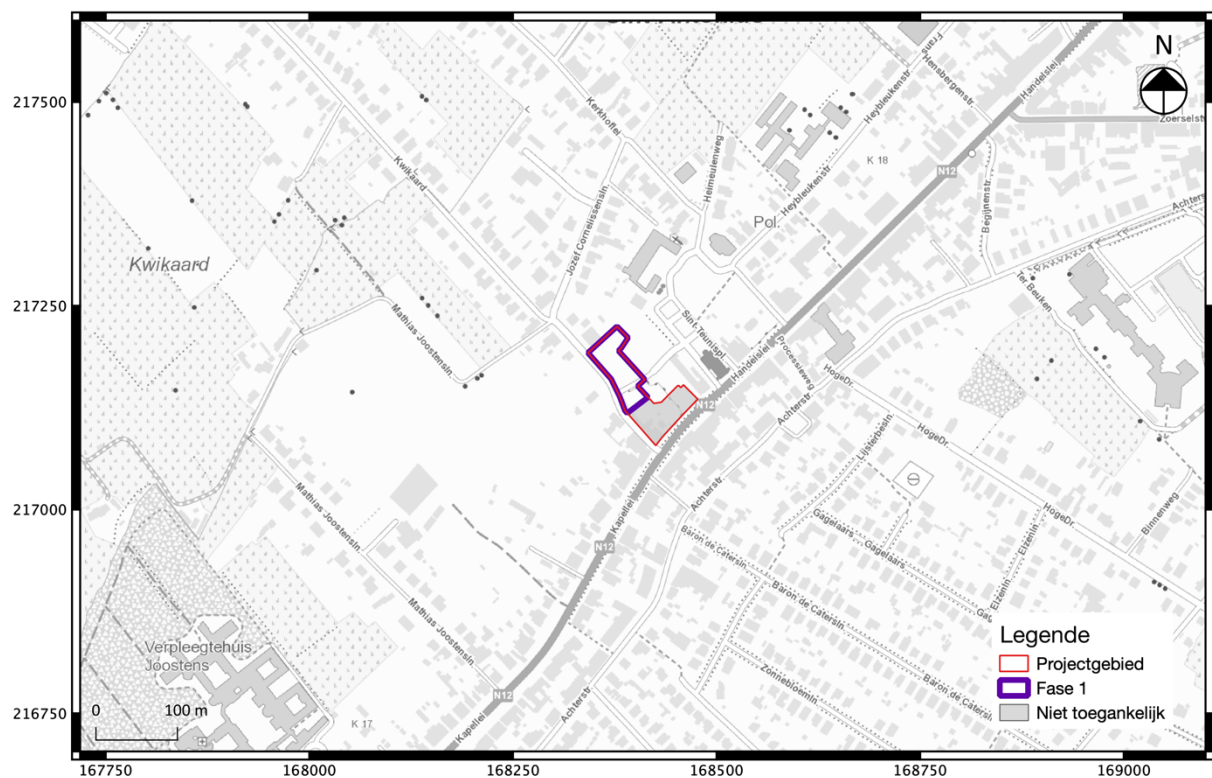

Fig. 3.2: Uittreksel uit de topografische kaart met aanduiding van het projectgebied.

3.2 Gemotiveerd advies

Bij aanvang van het proefsleuvenonderzoek bleek dat de werken gefaseerd zouden worden uitgevoerd. Van het oorspronkelijke projectgebied was enkel de noordelijke helft (ca. 3186 m²) toegankelijk voor het vooronderzoek. In de sleuven werden redelijk wat recente verstoringen aangetroffen en op het terrein bleken ook al verschillende leidingen te zijn aangelegd. Er werden uiteindelijk 13 spoornummers uitgereikt. Sommige sporen, zoals paalkuilen S4-7, bleken eerder recent van aard. Enkele zwartgrijze (paal)kuilen in sleuf 7 zijn mogelijk ouder, maar konden door het ontbreken van vondsten niet nauwkeurig gedateerd worden. De enige goed dateerbare sporen zijn een greppel en drie lagen, die een grotere oppervlakte innamen. Op basis van de vondsten konden deze lagen in de 17de-18de eeuw worden gedateerd en de greppel in de 17de tot 19de eeuw. Dit lijkt goed overeen te komen met de periode waarin er op de historische kaarten bebouwing is weergegeven. Nergens in de sleuven werden echter duidelijke restanten van de bebouwing (muren, vloeren, beer- of waterputten) aangetroffen. Het onderzochte deel heeft gezien het ontbreken van duidelijk dateerbare gesloten contexten dan ook een laag potentieel op bijkomende kenniswinst ten opzichte van de gegevens op de historische kaarten. Sporen ouder dan de 17de eeuw waren niet aanwezig. Omwille van deze redenen wordt verder archeologisch onderzoek voor de zone van fase 1 niet zinvol geacht.

Een groot deel van het terrein was echter nog niet toegankelijk. Mogelijk bevinden zich hier wel nog archeologisch interessante resten. De maatregelen uit het programma van maatregelen bij archeologienota ID 19 965 blijven dan ook van toepassing op deze zone. Het programma van maatregelen, opgesteld door All Archeo bv, zal hieronder integraal worden overgenomen. Enkel het sleuvenplan zal aangepast zijn aan de fasering.

Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan het Sint-Teunisplein te Zoersel

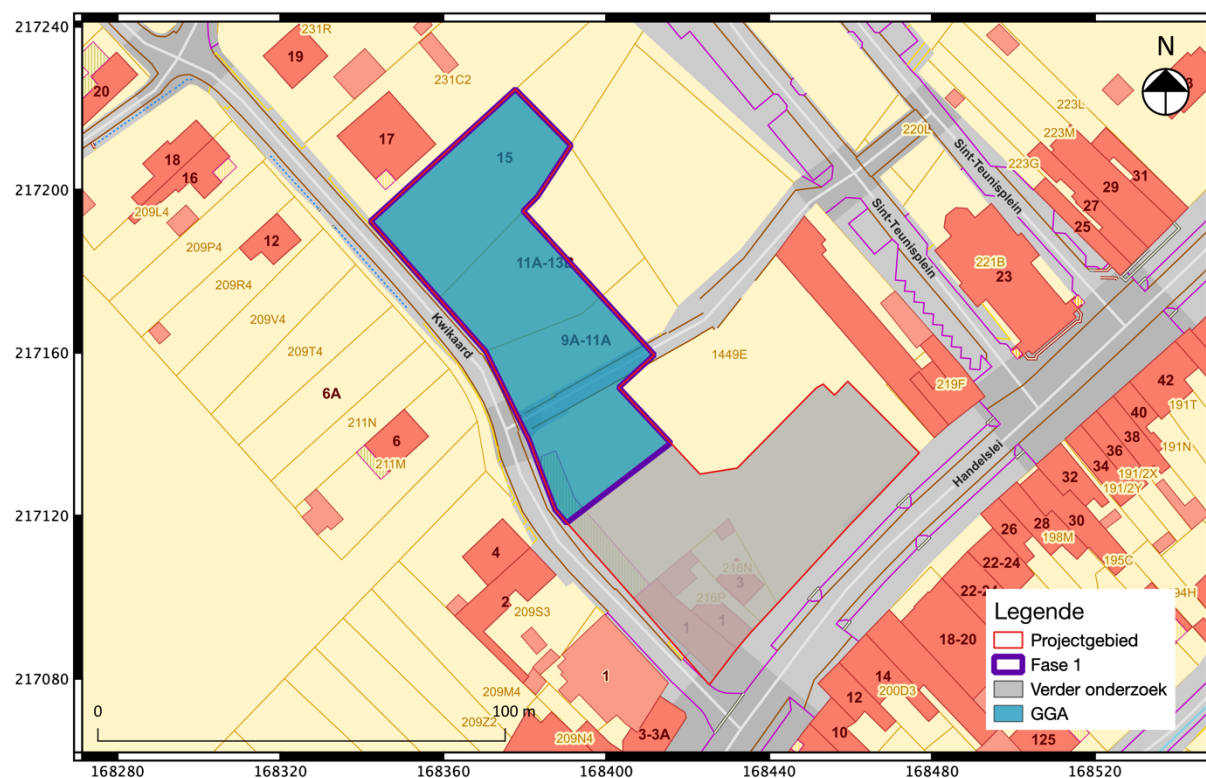

Fig. 3.3: Synthesekaart zone vrijgave/GGA en zone verder onderzoek.

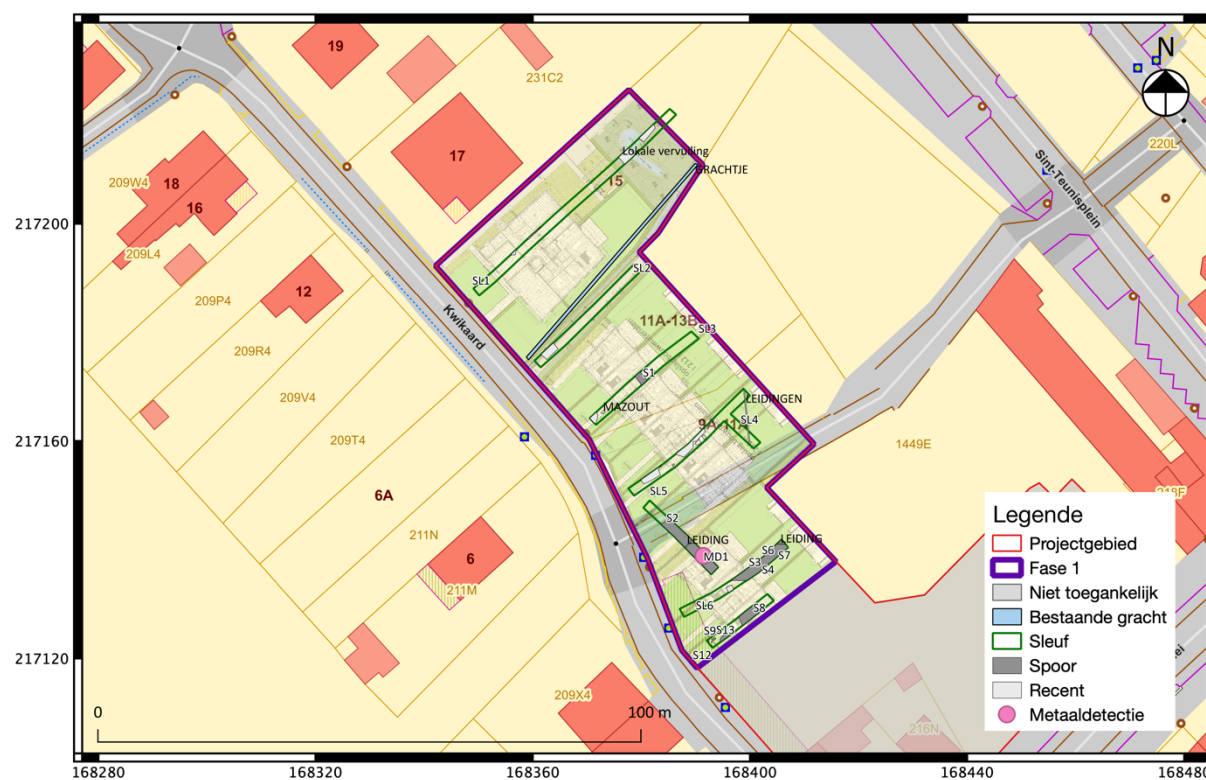

Fig. 3.4: Allesporenplan geprojecteerd op het inplantingsplan.

3.3 Programma van maatregelen voor vrijgave van een deel van het terrein

Omwille van het ontbreken van een potentieel op nuttige kenniswinst wordt er geen programma van maatregelen opgesteld voor een gedeelte van het projectgebied. Het gaat om de zone van fase 1, waarop proefsleuven werden aangelegd. Deze zone kan opgenomen worden op de kaart 'Gebieden Geen Archeologie (GGA)'.

Bij een vrijgave van het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in het onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 Art. 5.1.4. van toepassing: "Iedereen die, op een ander moment dan bij het uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek, een archeologische opgraving of het gebruik van een metaaldetector, een roerend of onroerend goed vindt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat het archeologische erfgoedwaarde heeft, is verplicht daarvan binnen drie dagen aangifte te doen bij het agentschap." Deze aangifte kan gebeuren op <https://www.onroerendergoed.be/nl/digitaal-vondstmeldingsformulier>.

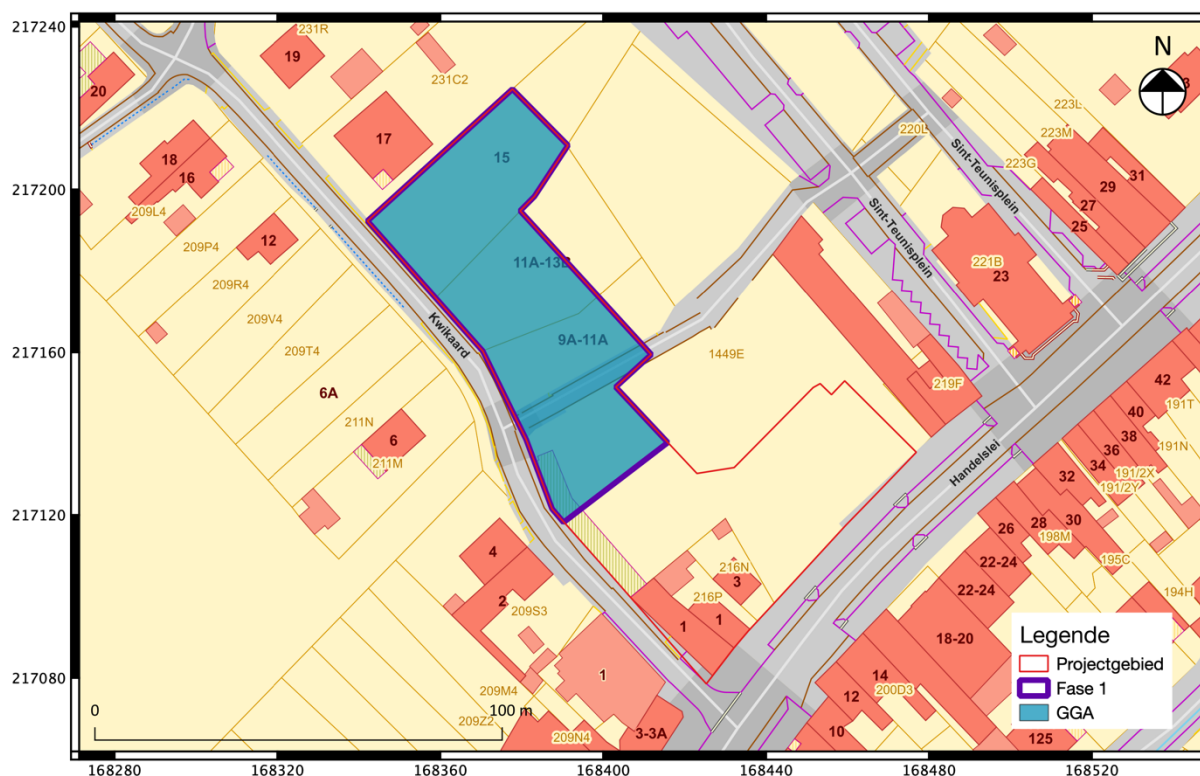

Fig. 3.5: Zone die op de GGA kan opgenomen worden.

3.4 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek⁶

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Er is vooral een verwachting naar de aanwezigheid van resten die te relateren zijn aan de bebouwing zoals we die kennen van historische kaarten. Mogelijk zijn ook resten van oudere middeleeuwse bewoning aanwezig. Deze verwachting is vooral gebaseerd op de nabije ligging van het terrein tot de Sint-Antoniuskerk. De aanwezigheid van relevante archeologische resten uit andere periodes wordt momenteel niet concreet verwacht, maar is evenmin uit te sluiten omwille van de gunstige landschappelijke ligging van het terrein. Er zijn wel vraagtekens naar de bewaring van het bodemarchief toe. In het verleden zijn verschillende gebouwen op het terrein opgetrokken en ook weer gesloopt. Dit maakt dat we verwachten dat de bovenzijde van het bodemarchief aangetast is. Dit betekent dat het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites slechts laag ingeschat wordt. Relevante archeologische sporen zijn mogelijk wel bewaard gebleven. Op basis van de bodemkaart verwachten we op het terrein de aanwezigheid van een plaggendek dat het relevante archeologische niveau beschermd kan hebben ten opzichte van ondiepe bodemingrepen. De geplande werken op het terrein betekenen een ernstige bedreiging van het bodemarchief. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein is verder vooronderzoek nodig, om na te gaan of er op het terrein nog relevante archeologische resten bewaard gebleven zijn.

3.4.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een verdere inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Ook dient het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen dienen te worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Waar ligt/lag de hoogste grondwaterspiegel?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, ...), aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?
- Wat is de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving?

⁶ Archeologienota ID 19 965: Reyns, Bruggeman, Ferket 2021.

- Zijn er sporen aanwezig die inzicht kunnen verschaffen in het ontstaan en de ontwikkeling van de dorpskern van Sint-Antonius en zijn periferie?
- Is er mogelijkheid tot behoud in situ en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
- Indien behoud in situ van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?

3.4.2 Onderzoeksmethode

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?

3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?

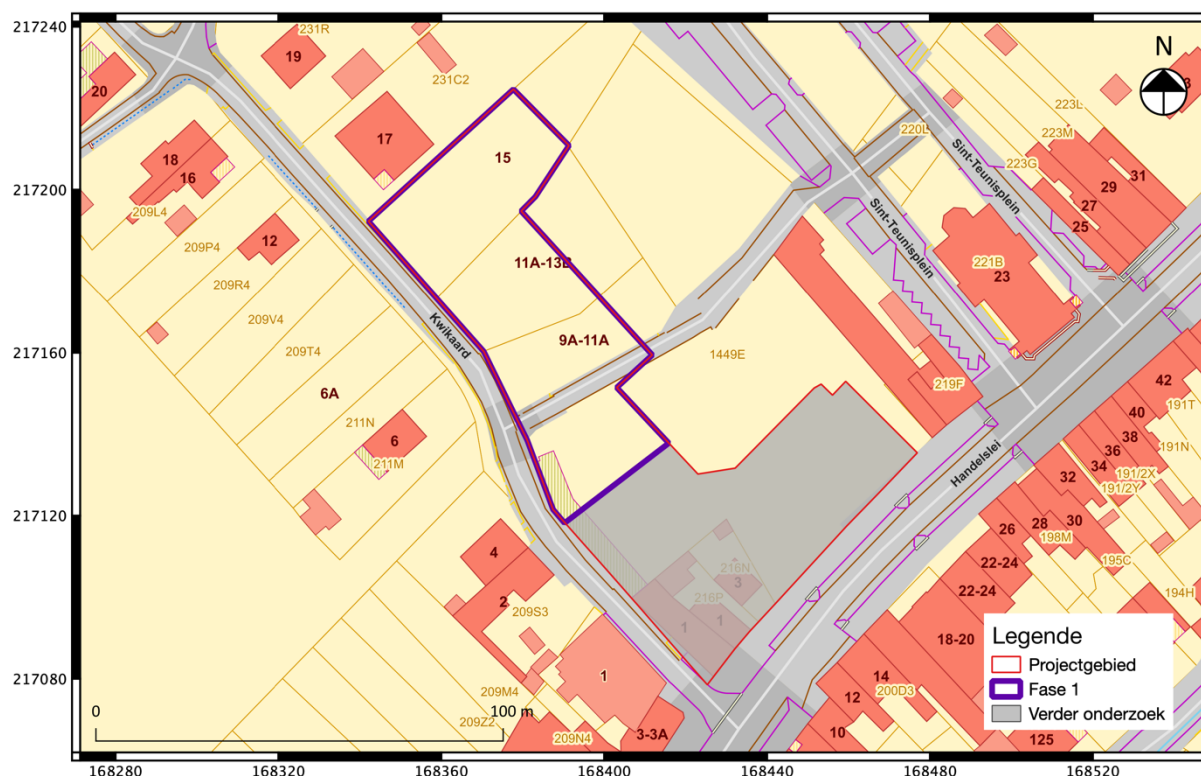
4° is het NOODZAKELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd en verhard is, of in gebruik is als grasland.

Landschappelijk bodemonderzoek kan helpen om de bewaringstoestand van de bodem beter in te kunnen schatten. Het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites wordt echter slechts laag ingeschat. Een inschatting van de bewaringstoestand van de bodem kan ook aan de hand van een proefsleuvenonderzoek. Het is dan ook kosten-baten efficiënter om meteen over te gaan tot de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

De onderzoekszone beslaat steeds de oppervlakte van ca. 2864 m², zoals die afgebakend is op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek en de proefsleuven.

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk assessment beantwoord zijn.

De globale topografie van de omgeving van het terrein helt af van noordoost naar zuidwest. Het lijkt daarom het meest aangewezen om de proefsleuven aan te leggen met een noordoost-zuidwest oriëntatie, rekening houdend met de oriëntatie van de grenzen van de zone die onderzocht dient te worden aan de hand van proefsleuven. Op die manier kan het proefsleuvenonderzoek efficiënt uitgevoerd worden.

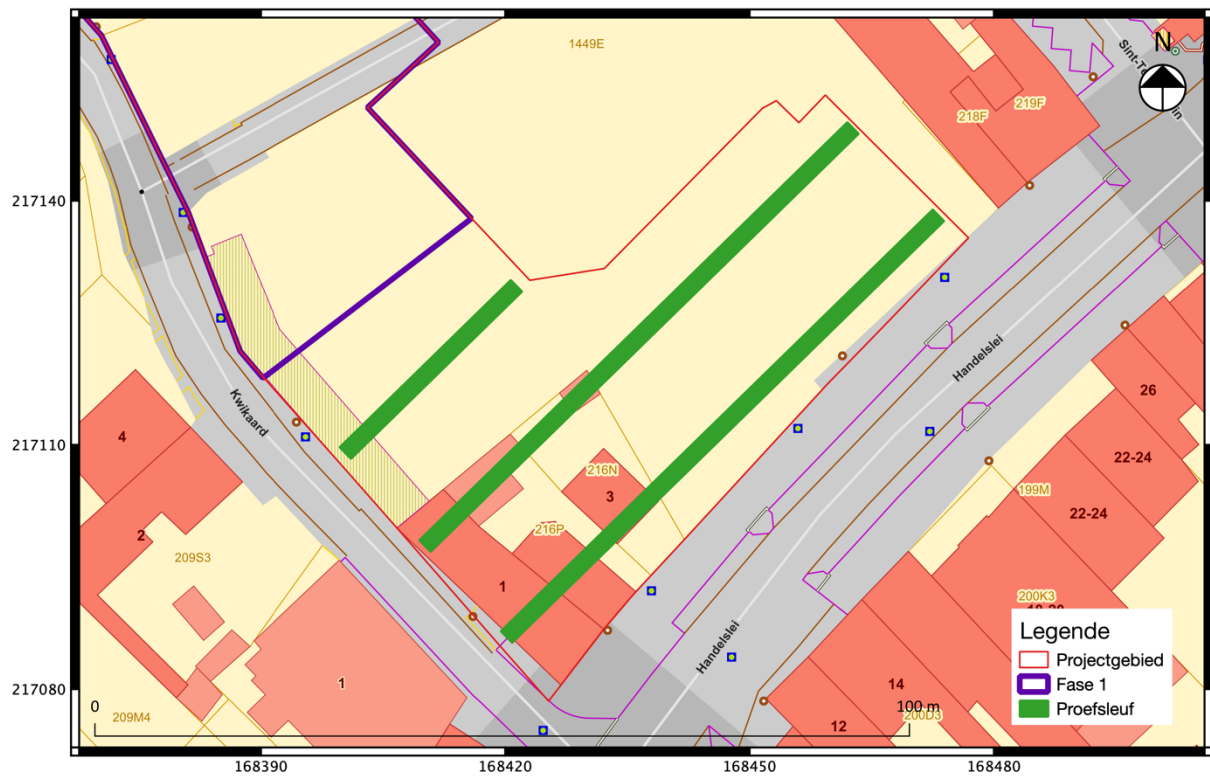

Fig. 3.7: Inplanting van de proefsleuven.

Na uitvoering van het proefsleuvenonderzoek dient een evaluatie gemaakt te worden van de eventuele aanwezigheid van relevante archeologische sporen en een relevante archeologische vindplaats. Dit kan resulteren in een programma van maatregelen voor een opgraving. Dit houdt in het uitvoeren van veldwerk, de uitwerking van de opgravingsresultaten en indien dit aan de orde is, het uitvoeren van natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie.